

Okul Öncesi Eğitimde Masalların Kullanımı

Doç. Dr. Ali Fuat ARICI *

Giriş

Masallardan bahsedilirken, genelde geçmişten dem vurulur, eskiye ait ne varsa ortaya konulur ama bir türlü bugüne gelinmez. Buna tanıklık edenler de, masalların geçmişte kaldığını düşünürler. Tarihsel olarak bakıldığında, bu, doğrudur. Evet, masallar, sözlü edebiyat geleneğinin ilk türlerindendir ve insanlık tarihinde önemli bir yere sahip olmuştur. Ancak işlevsel olarak değerlendirildiğinde, masalların bugün de önemini sürdürdüğü, hatta yeni alanlarda kullanıldığı da görülmektedir. Bunun için masalları, “hem geçmişimiz hem de geleceğimiz” olarak değerlendirebiliriz.

İnsanoğlu geçmişten beri, kendi yaşam gerçeğini, çözüm önerilerini, beklentilerini masal olaylarına ve masal kahramanlarına yükleyerek anlatmış ve gelecek kuşakları uyarmaya, eğitmeye, yaşamın zorluklarına karşı onları dirençli kılmaya çalışmıştır. Çünkü masal kahramanlarının sorunlarıyla yaşamın gerçekleri arasında benzerlikler vardır. Ayrıca masallardan, ait oldukları toplumun yaşam gerçeğine de ulaşılabilir. Bu yönüyle masallar, toplumu eğiten ve şekillendiren temel unsurlardan biri olmuştur.

Günümüzde masalların okul

öncesi eğitimde de kullanılması tavsiye edilmektedir. Çünkü anneler, ilk aylardan itibaren okuyacağı masallarla, bebeğiyle daha iyi bir iletişim kurmanın yanısıra bebeğin dil becerilerinin gelişmesine de katkı sağlayabilir. Ayrıca bebeklik ve çocukluk dönemi, masallar yoluyla kitaba karşı ilginin de başladığı yıllardır.

Masalların Özellikleri

Beşer hayalinin âdeta bir “ayna”sı durumunda olan masalların en önemli özelliği, hayal mahsulü oluşudur. Eski insanlar -bugün de olduğu gibi- yapmak isteyip yapamadıklarını hayallerinde canlandırmış ve bunları gerçek dışı tiplere yükleyerek anlatagelmıştır.

Masallardaki önemli unsurların başında “kahramanlar” gelmektedir. Bu, masalın kısa ve sade olması ile birlikte anlam yoğunluğundan kaynaklanabilir. Masal, “gerçekten hayale” uzanan bir tür olduğu için, kahramanları da bu paraleldedir: İnsanlar, insanüstü varlıklar,



hayvanlar, ağaçlar, taşlar... Masal kişileri, tarihsiz ve mekânsız kişilerdir. Bu kişilerin ırkı, dini, dili belirgin değildir. Ancak padişah, tüccar, oduncu gibi karşımıza çıkan masal kahramanlarına bu isimler anlatıcı tarafından verilmiştir.

Masallardaki diğer önemli bir unsur da tekerlemelerdir. Bunlar, masalların başında sözcüklerin ses benzerliğinden yararlanılarak söylenen yarı anlamlı, yarı anlamsız söz dizileri olarak tanımlanır. Masal tekerlemeleri birbirleriyle pek ilgisi olmayan, ancak dinleyicinin ilgisini masala çekmek için bir araya getirilmiş sözlerden oluşur. Tekerlemenin asıl güzelliği de, birbirleriyle ilgisiz gibi görünen bu tür sözlerin bir düzen

içinde sıralanmasındadır. Bu da bir söz ustalığı gerektirir. Bu usalık, masal anlatanın, yani masalcının ustalığına bağlıdır. Aslında tekerlemenin masalla hiçbir ilgisi yoktur. Sadece dinleyicinin ilgisini çekmek ve onu masal dünyasına girişe hazırlamak için söylenir. İşte masalcının söz ustalığı da burada başlar. Söylediği tekerlemeyle dinleyenleri neşelendirir. Anlatacağı masala ilgi çeker. Masalının dikkatle ve heyecanla dinlenmesini sağlar (Arıcı, 2009).

Masalların zamanı da, mekânları da kendisi gibi hayale dayanır. Masal başlarında yer alan “evvel zaman” kalıbı ile çeşitli yerlerde geçen “üç vakte kadar” ifadeleri, bu zaman kavramlarının en yaygınlarıdır. Bu zaman kavramları, bir taraftan masalın hayal dünyasını iyice sağlamlaştırırken, diğer taraftan türü daha gizemli bir hâle getirmektedir. Türk masallarındaki ‘miş’li geçmiş zaman adeta “mışıl mışıl” uyuyan bir çocuğun hâlini ihsas ettirir. Masallardaki zaman ile rüyadaki zaman nitelik olarak birbirine benzer (Bilkan, 2001). Masal mekânları gerçekte ilişkisi olmayan hayali yerlerdir. Dünyada bugün var olan hiçbir çevreyle bağlantısı yoktur.

Masallar, gücünü çoğu zaman anlatıcısından alır. Anlatıcı bilgili, birikimli, hoşsohbet ve hepsinden öte iyi bir hatipse, masal da bu paralelde etkili olur. Çünkü masallar şiir gibi

her zaman aynı şekilde kalan, değişmeyen bir tür değil; aynı temanın farklı kelimelerle anlatıldığı “esnek” bir türdür. Bu yüzden masallar için anlatıcının niteliği çok önemlidir. Usta masal söyleyiciler onları her anlatışlarında biraz değiştirmişlerdir.

Günümüzde Masal Anlatımı

Geçmişte sadece şifahi olarak nesilden nesillere nakledilen masalların bugün değişik yol-



larla aktarıldığını görmekteyiz. Bunları şu başlıklar altında toplayabiliriz:

Basılı materyaller yoluyla masalın kullanımı: Günümüzde masalları basılı eserler olarak en çok kitaplarda görüyoruz. Değişik şekillerde yazılmış olan masal ve manzum masallar, kitaplar yoluyla bütün çocuklara aktarılmaktadır. Bu yöntem, okul öncesinde anne, baba veya öğretmenlerin okumasıyla yapılmaktadır.

Görüntülü yayıncılık yoluyla masalın kullanımı: Burada görüntülü yayıncılıktan kast edilen televizyondur. Televizyonda yapılan çocuk programlarında masala yer verilebilir. Günümüzde herkes gibi, çocuklar da büyük ölçüde televizyon izlemekte ve bundan etkilenmektedir. Televizyonun çekiciliği ile masalların yararları bir araya getirilip çocukların dilsel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlanabilir.

Görüntüsüz yayıncılık yoluyla masalın kullanımı: Radyo yayımları bu grupta değerlendirilebilir. Günümüzde zaman zaman roman ve hikâye okunması suretiyle kullanılan bu araç, masal için de kullanılabilir. Her ne kadar televizyonun karşısında radyonun pek cazibesi olmasa da, yönlendirme yoluyla etkililiği artırılabilir (Arıcı, 2009).

Sesli kitaplar yoluyla masalın kullanımı: Gelişen teknik imkânlarla birlikte özellikle iletişim yolları çeşitlenip arttı. Bu da hayatımıza her gün yeni şeyler getirmeye devam ediyor. Bu yeniliklerden biri de sesli kitaplar oldu. Son yıllarda hızla yayılan bu yeni yolla masal kitapları da hazırlanmaya başladı.

Masal makinesi yoluyla masalın kullanımı: Masal kitabının içine konulmasıyla çalışan, manyetik algılayıcısı sayesinde açılan sayfayı okuyan ve kulaklık ile dinleme imkânı olan bir makineyle masalın okunması sağlanır.

Kuşkusuz anılan bu yollarla çocukları masallarla buluşturabiliriz. Ancak şahsi kanaatimiz odur ki, başta anneler olmak üzere, ebeveynlerin okul öncesinde çocuklarına masalları kendilerinin okumaları daha yararlı bir yoldur. Yalnız hemen herkesin malumdur ki, günümüz ebeveynlerinin çoğu çocuklarına masal okumuyor. Sesli masal kitaplarını veya masal makinelerini kullanıyor. Tabii bu iki yolla da masalların çocuklara yararları olabilir. Mesele çocukların konuşma becerisinin ve kelime hazinesinin gelişmesine katkı sağlanabilir ancak başta ebeveynleriyle iletişimi olmak üzere, edebi zevkini ve hayal dünyasını geliştirmeye aynı katkıyı sağlayabileceği hususunda şüpheler vardır. Özellikle çalışan annelerin çocuklarıyla yeterli zaman geçirebilmesi açısından masallar okuması daha faydalıdır. Çünkü anne masal okurken, çocuğunu kucağına alarak onunla daha fazla ilgilenmiş olur.

Çocuklara Masal Anlatmanın Yararları

Sözlü edebiyatın önemli türlerinden olan masalların çeşitli yönlerden fert ve toplum hayatına katkılarının yanı sıra çocuklara da okunup okutulmasıyla önemli yararlar sağlanacağı görüşü savunulmaktadır (Arıcı, 2009; Bilkan, 2001; Boratav, 1958; Charrier ve Ozouf'dan akt. Kantarcıoğlu, 1991; Du-

varcı, 1996; Saka, 1999; Şirin, 1994). Bu katkıları şöyle sıralayabiliriz:

Masal çocuğun hayal dünyasını zenginleştirir. Masal anlatmaktan maksat, çocuğa bilgi vermekten ziyade, onun zevkli, hoş bir vakit geçirmesini, hayalinin gelişmesini, muhakeme ve mukayese imkânları bulmasını sağlamaktır. Masallarla çocuklar bir taraftan eğlendirilirken, diğer taraftan iyiye, güzele yönelendirilir. Masalın çocuklarda hayal ve duygu gücünü artırdığı



ve zenginleştirdiği, ana dilinin kavratılması ve geliştirilmesinde büyük payı bulunduğu görüşünde birçok eğitimci ve düşünür birleşmektedir (Oğuzkan, 1987). Nitekim 2-6 yaş arasındaki çocukların konuşmalarında, imajlara (hayaller) bağlı kaldıkları görülmektedir (Yapıcı, 2008).

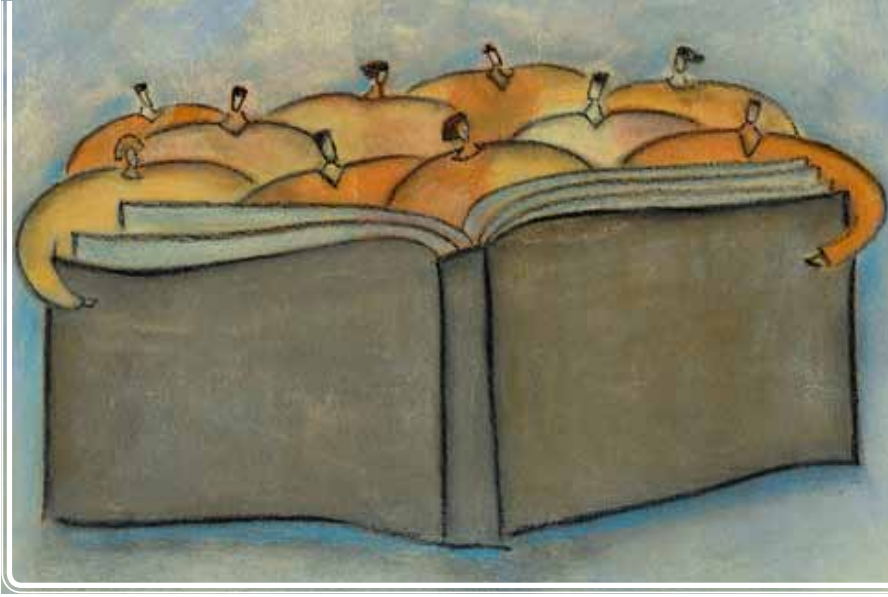
Masallar çocuğu hayata hazırlar. Ebeveynlerin bir türlü anlatamadığı veya anlatsa bile çocuğuna dinletemediği, doğru

olanı gösteremediği durumlarda onların imdadına masallar yetişir. Masallar, çocukları bir taraftan eğlendirirken, diğer taraftan onlara yeni şeyler öğretir, ebeveyn ile çocuk arasındaki iletişimi sağlar. İyilerin ödüllendirileceğini, kötülerin cezalandırıldığını örneklerle gösterir. Kısaca çocukları, farkında olmadan, hayata hazırlar. Masal okuyan veya dinleyen çocuk, "iyiliğin de, kötülüğün de karşılıksız kalmayacağını" bilir. Çalıştığında başarılı olacağını, tembellik yaptığında bunun zararını çekeceğini anlar.

Masallar çocukların dinleme becerilerinin gelişmesine katkı sağlar. Masalların kullanım alanlarından biri de dinleme eğitimidir. Okul öncesi dönemde öğrenme dinleme ile başlar. Bebekler anne karnında beşinci aydan itibaren dışarıdan gelen sesleri dinlerler. Bu nedenle aileler bebekle konuşmalı, çeşitli sesleri ve kelimeleri duymasını sağlamalıdır (Güneş, 2010). Okul ön-

cesinde başlayan masal dinleme çalışmaları, ilköğretim ikinci kademeye kadar öğrencilerin sevebilecekleri bir etkinliktir. Çocuklara dinletilen masallarla ilgili çeşitli çalışmalar (sorular sorulması, öncesinin ve sonrasının tamamlatılması, yine başlangıç ve sonunun tahmin edilmesi) yaptırılabilir.

Okuma alışkanlığının temeli masallarla atılır. Ülkemizde anne, baba ve eğitimcilerin yakındıkları hususların başında,



çocuklara “okuma sevgisi ve alışkanlığı” kazandıramamak gelmektedir. Bu beceri, genelde okul sıralarında kazandırılmaya çalışılsa da, temelinin bebeklik döneminde hatta anne karnında atıldığı savunulmaktadır. Henüz okul çağına gelmeyen çocuklar için masal, okumaya, kitaba karşı ilgi uyandıran, okumaya teşvik eden bir vasıta (Kantarcioglu, 1991). Bebeklerin ellerine -en geç 1-2 yaşına kadar önce resimli sonra yazı ve resim karışık olarak- tutuşturulan masal kitaplarıyla okuma eğitiminin temeli atılabilir. Okunan, dinlenen masallar üzerine çeşitli çalışmaların sözlü ve yazılı olarak yaptırılması, hem okuma hem de dinleme becerilerinin gelişmesini sağlayabilir.

Masallar çocukların kelime hazinesini geliştirir. Daha önce de pek çok yerde belirtildiği gibi, masallar, kelime çeşitleri ve ifade kalıpları (deyim, atasözü, özlü söz, ikilemeler, taklitler benzetmeler, dua ve beddualar gibi) bakımından oldukça zengindir. Öğrencilerin bunları okuması, dinlemesi ve anlatma-

sı (sözlü ve yazılı), zamanla bu zenginliği edinmesiyle sonuçlanacaktır. Çünkü sosyal çevrede, dilin incelikleri kapsamındaki dil etkinlikleri ne kadar çok kullanılıyor ise, dilin inceliklerinin öğrenilmesi de o kadar kolay olacaktır (Yapıcı, 2008).

Masallar çocuklara planlı olmayı öğretir. Diğer edebi türler gibi, masallar da belli bir düzene sahiptir. İlginç ve ilgi çekici bir tekerleme ile başlayan masallar, kahramanların tanıtımıyla devam etmekte (serim), çeşitli olaylarla gelişmekte (düğüm) ve dilek, temenni veya duayla sonuçlanmaktadır (çözüm). Masal bölümleri, diğer türlere göre daha belirgindir. Bu belirginlik sayesinde çocuklar, plan ve düzen fikrini kavrayabilirler.

Masallar çocukların belleklerinin gelişmesini kolaylaştırır. İnsan yaşamının ilk yıllarında beyin yapısı ve zihinsel gelişim çok hızlı olmaktadır. OECD’nin 2007 raporuna göre, çocuklarda ilk altı yıl beyin sistemi hızla gelişmekte, altı yaşında beyin gelişiminin yüzde 90’ı tamamlanmaktadır (Güneş, 2010). Ma-

sallar -daha önce anılan- özellikleriyle çocuklara daha bu ilk yıllarda müthiş bir bilgi ve kelime birikimi sunar. Tekerlemeleyle hemen her çocuğun ilgisini çeker. Okul öncesi dönemde ilgi ve dikkatleri oldukça düşük düzeyde olan çocuklar, masalları rahatça dinleyebilirler.

Çocukta edebî zevki geliştirir. Kişilerin dil ve edebiyat zevklerinin oluşmasında ve gelişmesinde diğer halk edebiyatı ürünleri ile beraber masalların da önemli katkısının olduğuna şüphe yoktur. Mesela, yakın bir geçmişte kaybettiğimiz Kırgız yazar Cengiz Aytmatov, edebiyata yönelmesinde çocukken ninesinden dinlediği masalların önemli rolü olduğunu ifade etmektedir (Kolcu, 2002). Yine pek çok şair ve yazar için de (Ahmet Hamdi Tanpınar, Necip Fazıl Kısakürek ve Nurullah Genç gibi) benzer durumların geçerli olduğu söylenebilir. Masal dinleyicisi, sürekli karşısında iyi konuşan birisini gördüğü için, bundan etkilenmemesi beklenemez.

Çocukların konuşma becerisinin gelişmesine katkı yapar. Çocuğa ana dilinin, bir işçinin elindeki alet gibi nasıl kullanıldığını ilk öğreten, ona bu dilin türlü hünerlerini, kıvraklığını, zenginliğini, inceliğini ilk gösteren, kişiye kendi dilini ilk aşıl原因 masaldır (Boratav, 1958). Çocuklara masal aracılığı ile konuşma imkânı verilebilir. Masallar koroyla söylenebilir. Masalların sözlü anlatıma diğer bir katkısı da canlandırma/dramatizasyon yoluyla olabilir. Bu uygulamanın en önemli yanlarından biri de çekingen ve sıkılgan öğrencilerin cesaret kazanmaları için

kullanılabilecek olmasıdır. Bu durumdaki öğrenci, canlandırma'yı bir oyun olarak göreceğinden ve kendisinden başka kişilerin de bu etkinlikte bulunmasından dolayı, daha rahat olabilecek ve gerek sosyalleşme gerekse konuşma gücünün artması bakımından olumlu etkileyecektir (Duvarcı, 1996).

Çocukların ahlak duygusunu geliştirmeye yardım eder. Masalların eğitimdeki asıl fonksiyonu, çocuklara sunulan iyi örneklerle ruh dünyalarını geliştirmek, onları inandıkları yolda yürüyebilecek, önlerine çıkacak engelleri yenerek şahsiyetli birer insan yapmaktır (Kaya, 2000). Nitekim Yavuz (1999) tarafından yapılan bir çalışmada, masallarda verilen iletilere bakıldığında, bunların en çok insan ilişkileri (arkadaşlık, dostluk, tevazu, yardım etme vb.) üzerine olduğu görülmektedir. İkinci sırada yer alan iletilerin "aile" üzerine, üçüncü sıradakilerinse "zekâ, sağduyu, dikkat" üzerine olduğu belirtilmektedir.

Masallarla kültür aktarımı sağlanır. Büyükle küçüklerle masal anlatırken, farkında olmadan atalarının dinini, dilini, geleneklerini, göreneklerini de aktarırlar. Yeni nesiller de, önce bunları farkında olmadan benimser, sonra da kendilerinden sonrakilere anlatırlar. İnsanların özellikle din ve ahlak konusundaki inanış ve uygulamaları incelendiğinde, bunları çoğunlukla büyüklerinden bakiıp öğrendikleri görülmektedir. Böylece nesiller arasında kültür aktarımı sağlanmış olur.

Masalla ilgili eğitimcilerin pek çoğu olumlu görüş belirtse-

ler de, aykırı görüş ileri sürenler de yok değildir. Bunların başında Jean Jacques Rousseau (1712-1778) gelmektedir. Rousseau (2000), çocukların masalları anlayamadığını, verilen derslerin onlara kötü alışkanlıklar kazandırdığını, masallardaki benzetmelerin çocukları eğlendirmesine karşın yanılttığını ve yalan üzerine kurulmuş olan anlatımlarının gerçekleri gizlediğini belirterek, çocukların bunlardan yararlanamayacağını ancak yetişkinlerin masalları okuyabileceğini ifade etmektedir.

Her Yaşa Göre Masal Var!

0-12 Ay: Bebekler

Araştırmacılara göre, dil öğrenme süreci anne karnında başlamaktadır. Bebek, anne karnında beşinci aydan itibaren konuşmaları ve sesleri dinlemekte, sık tekrarlanan kelimelerle, anne ve babasının adını bilerek doğmaktadır. Bebekler doğum öncesinde sadece bazı kelimeleri duymakla kalmakta, dille ilgili bazı bilgileri de öğrenmektedirler (Güneş, 2009). Bebekler bu yeni hayatı merakla izleyerek her an yeni bir şeyler öğrenirler. Bu dönemde genellikle renkli, parlak, hareketli ve sesli nesnelere ilgi duyarlar. Bu ilgi, bebekler için hazırlanmış metinli metinsiz masal kitapları ile karşılanabilir.



Bebeklere ilk aylardan itibaren masallar okunabilir. Bu dönemde masallar, bebekle annenin arasında özel bir ilişki tesis eder. Daha önce de bahsedildiği gibi, bebek daha ilk doğduğunda tüm seslerin içinde annesini tanıır. Anne de masallar yoluyla bebeğine seslenir. Anneler, masal okurken, bebeğini kucağına almalı ve sakın bir ses tonuyla kitabı okumalıdır. Bu yolla bir taraftan bebekler kendilerini daha güvende hissederlerken, diğer taraftan kelime hazineleri de hızlı bir şekilde artarak hayalleri genişleyecektir. Ebeveynler bu dönemde bebeklerine masal kitaplarındaki resimler hakkında konuşmalar yaparak, masal kitabının görsel tarafından da yararlanabilirler.

Unutulmamalıdır ki, okuma becerisi ve alışkanlığı kazanmanın temeli bu ilk adımlarla atılmaktadır!

1-3 Yaş Dönemi

Çocuklar bu dönemde renkleri tanıır ve ayırt edebilirler. Konuşmak ve yürümek gibi ilkler de bu döneme aittir. Bu yaş



grubundaki çocuklar başta dokunarak, sonra dinleyerek öğrenirler. Resimli ve kabartmalı kitaplara dokunmayı severler. Kitapların resimlerine bakıp masalları dinleyebilir, canlı ve güzel resimli kitaplardan hoşlanabilirler.

Bu dönemde çocuklar ebeveynlerinden ayrı kalmaktan korkabilirler. Yine başka korkuları da olabilir. Eğer çocuğun korkuları varsa, bunu yenmek için masallardan faydalanılabilir. Ancak bunun tam tersi de mümkündür. Çocuk, okunan bir masal kahramanından da korkabilir. Bu durumda çocuğa okunacak masalların iyi seçilmesinin gereği ortaya çıkmaktadır.

1 yaşından sonra çocukların merakları artar. Çevreye daha fazla ilgili olurlar. Bu ilgi, kitaplara dolayısıyla masallara kay-

dırılabilir. Masallarla ilgili canlandırma çalışmaları yapmak –örneğin masalda geçen kedinin, kuşun taklidini yapmak gibi- çocukların ilgisini çekebilir. Çocuk, iki yaşına doğru, yürüyerek, tırmanarak, düşerek, dokunarak yaşadığı çevreyi tanımaya çalışan küçük bir kâşif gibidir. Daha fazla konuşur, düşünmenin ve akıl yürütmenin, öğrenmenin kışkırtıcı bilişsel alanına doğru öğrendiklerini biriktirerek derece derece ilerler (Gander ve Gardiner, 1998). Bu dönemde çocuğun bilişsel alanına ve konuşmasına masalın katkısı sağlanabilir.

2 yaşından itibaren arkadaşlarıyla oyun oynamaya başlayan çocukların masallarda geçen olayları canlandırmaları sağlanıp masal kahramanlarıyla ilgili taklitler yaptırılabilir. 2 buçuk yaşından itibaren masallar, çocuklara anlatılabilir.

Dil gelişimlerinin sağlanabilmesi, kelime hazinelerinin gelişmesi ve konuşabilmeleri için çocuklara bu dönemde bol bol masal kitapları okunması gerekir. Cevap veremese de, çocuğa ara sıra okunan metinle ilgili sorular sorup dikkatleri çekilebilir. Bunlar, “Minik kedi neden gülmüş? Sen onun yerinde olsan ne yapardın” gibi sorular olabilir. Bu yolla çocuğun bilişsel gelişimine katkı sağlanabilir.

3-6 Yaş Dönemi

Çocuklar, üç yaş civarında evin ve sosyal çevrenin içinde yakınındaki insanların peşinden koşar, sorular sorar ve gördüklerini taklit eder. Bilgileri çoğaldıkça, “Bu ne”, “Neden” sorularını daha çok sorar. Dört yaşında inanılmaz bir aktivite içinde; daha fazla oynar, arkadaşlarıyla değişik etkinlikler planlar ve uygular. Beş yaşında, biraz daha sosyalleşmiş olarak çevresini sebep-sonuç ilişkisi içinde tanımaya, neyin iyi, neyin kötü olduğunu anlamaya çalışır (Gander ve Gardiner, 1998).

Görüldüğü gibi 3-6 yaşlar arasında çocuklar oldukça hızlı bir gelişme içerisinde. Bu gelişmeyi iyi bir şekilde değerlendirmek için okul öncesi kurumları ve aileler çocuğun duygusal ve zihinsel gelişimine yardımcı olup katkıda bulunmak durumundadırlar. Özellikle aileler, iyi bir eğitim verebilmek için öncelikle çocuğun dil gelişim özelliklerini bilmekle işe başlayabilir ve çocuğun gelişimini destekleyebilirler. Fakat çocuğun diğer gelişimsel özellikleri ve çocuğa sunulan eğitimsel, kültürel ortam da göz ardı edilmemelidir.

Masallar, bu dönemde de ailelerin ve öğretmenlerin en önemli destekçilerindendir. Çünkü bu tür metinler, bu yaştaki çocuklar için daha ilgi çekici olmaktadır. Masallara ek olarak tekerlemelerle kısa hikâyeler de bu dönem çocuklarının ilgi alanlarına hitap eder. Bu yıllarda çocuklar tekrarları çok severler. Aynı masalı defalarca okumanıza ya da anlatmanıza

rağmen her defasında bundan zevk alırlar. Ebeveynlerin bu durumdan kesinlikle şikâyetçi olmaması, aksine daha bir şevkle okumaya devam etmesi gerekir. Çünkü bu tekrarların öğrenme üzerindeki etkisi büyüktür.

Çocukların bu dönemde ilgi alanına giren masallar, genelde eşyaları, hayvanları, yiyecekleri ve çocukları konu edinenlerdir. Bu konulara ek olarak aile, arkadaş ve okulla ilgili olanları da severler. Nitekim 5 yaşındaki çocuğun konuşma konusunun yüzde 23'ünü eşyalar, yüzde 36'sını kendisi ile ilgili şeyler ve yüzde 41'ini de başka kişiler oluşturmaktadır (Cole ve Morgan, 1985).

Sonuç ve Öneriler

Çocuk edebiyatı, edebiyat sanatının bir kolu olarak tıpkı resim, müzik veya mimari gibi bir sanat dalıdır. Bunun için sınırlarını çok kalın hatlarla çizmek doğru olmayabilir. Önemli olan, kitabın çocuğun ilgisini çekmesi, ona farklı bakış açısı kazandırması ve estetik bir zevk uyandırmasıdır. Bu genel değerlendirilmeden sonra masal kitaplarıyla ilgili şu hususları dile getirebiliriz:

Masallarla beraber aslında her türlü yazıda aranması gereken özelliklerin başında, masalın eğitici ve öğretici olmasının yanı sıra estetik bir değer sunabilmesi gelmektedir. Bu verirken, edebiyat sanatının imkânlarından yararlanılabilir.

Her tür eserde olduğu gibi, masalları da tümüyle yararlı ya da zararlı göstermek doğru

değildir. Çocukların anlamakta zorluk çektiği, yanlış ders aldığı ya da kahramanlarından korktuğu masallar bulunabilir. Ebeveynler buna dikkat ederek kahramanı sevimli olan, onlara iyilik, güzellik, yardımseverlik duyguları aşılayan ve onları neselendiren, güldüren, hoş vakit geçirten masallara yönelmelidirler.

Masal, çocukların seviyesine uygun, açık, anlaşılır, akıcı ve sade olmalı; masaldaki olaylar dizisi canlı ve hareketli olmalıdır. Döşeme bölümü ilginç, düğüm bölümü iyi işlenmiş olmalı, sonuç bölümü beklenmedik bir şekilde bitmelidir. Masalın konusu günlük hayatta karşılaştıklarından çok farklı olmamalıdır.

Okul öncesinde kullanılacak masal kitapları bol resimli ve az yazılı olmalı, bunlar yazıyla ilgili ve güzel çizilmiş olmalıdır. Renkler canlı ve iyi seçilmiş olmalıdır. Kitapların sayfalarının kalın, yıpranmayan ve kolay çevrilen (Kitabın sayfalarını çocuğun çevirmesi gerekiyor) bir nitelikte olmasına dikkat edilmelidir. Bu dönemde kitap seçiminde çocukların kendi tercihlerine yer verilmeye de başlanabilir.

Masalda çocuklara mesaj verilmişse, bu iyi işlenmiş olmalı; onları yanlış eğilimlere -tembellik, haksızlık, küfür gibi- yönlendirecek tavır ve davranışlardan kaçınılması olmalıdır.

Sonuç olarak, anne, baba ve öğretmenler, çocuklarını hem bu güzel eserlerden mahrum bırakmamalı hem de doğru tercihler yapmalıdır. Ayrıca sadece anneler değil, babalar da

evlerinde çocuklarına masallar okumalı, onlarla hoşça vakit geçirmelidir.

Kaynakça

- Arıcı, A. F. (2009). Masalın Sesi, Ankara: Doktorum Yayınları
- Bilkan, A. F. (2001). Masal Estetiği, İstanbul: Timaş Yayınları
- Boratav, P. N. (1958). Zaman Zaman İçinde, İstanbul: Remzi Kitabevi
- Cole, L. ve Morgan, J.B. (1985). Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi, (Çev. B. H. Vassaf), İstanbul: MEB Yayınları
- Duvarcı, A. (1996). "Türkçenin Öğretilmesinde Halk Edebiyatının Önemi", Folkloristik Prof. Dr. Umay Günay Armağanı
- Gander M. J. ve H. W. Gardiner, (1998). Çocuk ve Ergen Gelişimi, (Haz. Bekir Onur), Ankara: İmge Kitabevi
- Güneş, F. (2009). "Türkçe Öğretiminde Günümüz Gelişmeleri ve Yapılandırıcı Yaklaşım", MKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6: 1-21
- _____ (2010). "Ninnilerin Çocukların Dil ve Zihinsel Gelişimine Etkisi", Journal of World of Turks, 2(3): 27-37
- Kantarcıoğlu, S. (1991). Eğitimde Masalın Yeri, İstanbul: MEB Yayınları
- Kaya, T. (2000). "Kıbrıs Türk Çocuk Edebiyatında Ayşen Dağlı'nın Masalları". III. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi Bildirisi
- Kolcu, A. İ. (2002). Bozkırdaki Bilge Cengiz Aytmatov, Ankara: Akçağ Yayınları
- Oğuzkan, F. (1987). Yerli ve Yabancı Yazarlardan Örneklerle Çocuk Edebiyatı, Ankara: Emel Matbaası
- Rousseau, J. J. (2000). Emile ya da Çocuk Eğitimi Üzerine, (Çev. M. Baştürk. Y. Kızılcım), Erzurum: Babil Yayınları
- Saka, S. (1999). Masal Araştırmaları, Ankara: Akçağ Yayınları
- Şirin, M. R. (1994). 99 Soruda Çocuk Edebiyatı, Çocuk Vakfı Yayınları
- _____ (1998). Masal Atlası, İstanbul: İz Yayıncılık
- Yapıcı, Ş. (2008). "Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocuklarda Dil Gelişimi", Eğitime Bakış Dergisi, 12: 54-61
- Yavuz, M. H. (1999). Masallar ve Eğitimsel İşlevleri, Ankara: Ürün Yayınları.